Nutiseadmed elupäästjatena

Nutiseadmete arengu käigus on üha enam hakatud tähelepanu pöörama inimeste kalleimale varale – elule ja tervisele. Juba pea kaks aastat peab uuematel autodel olema eCall süsteem, mis õnnetuse korral kutsuks abi. Eesti häirekeskuse andmetel on nad eCall süsteemi kaudu saanud kümneid hädaabikõnesid, mille hulgas on ka üks kõne, kus väljakutse reaalselt toimus. Lisaks arendavad erinevad nutikellade tootjad kelladele täiendavaid funktsioone, mis kas annaks kellakandjale tervisemurest teada või kutsuks kellakandjale lausa abi. Sellistel arendustel on aga mitu tahku.

Ühelt poolt on tänuväärne, et uut tehnoloogiat püütakse üha enam elu- ja tervise kasuks rakendada. Näiteks kukkumise tuvastamine, mida osad kellad teevad, ja viivitamatu abi kutsumine on ääretult oluline, eriti vanemate inimeste puhul. Mida kauem on vanem inimene pikali, seda rängemalt võib see tema tervisele mõjuda. Samuti on välismeediast läbi käinud juhtumid, kus kellad on teavitanud kandjat ebatavalisest pulsist ja tänu sellele päästnud kellakandja elu.

Teisalt tekib küsimus kellade poolt tuvastatu õigsuses ja täpsuses, eriti hädaabikõne tegemise korral. Abi kutsuvate nutikellade puhul on kasutusel erinevaid abi kutsumise lahendusi. Mõnel kellal saab ise määrata, kellega kell kontakteeruma peaks, mõnel juhul helistab kell otse asukohapõhisesse häirekeskusesse (Eesti puhul telefoninumbril 112). Olukorras, kus kõne tehakse häirekeskusele, on oluline tähele panna ka seda, et väljakutse peab olema põhjendatud.

Nagu autode puhul on häirekeskuse sõnul levinud, et inimesed lihtsalt katsetavad süsteemi toimimist, nii on ka nutikellade funktsionaalsusega oht, et kell teeb väljakutse olukorras, kus seda vaja ei ole. Häirekeskuse andmetel on 2019. aastal nutikellade vahendusel tulnud 7 väljakutset. Seejuures reaalset hädaolukorda ei olnud neist ühelgi juhul ning väljasõitu ka ei toimunud, kuivõrd saadi teada, et tegu ei ole reaalse hädaolukorraga. Seega on nutikellade hädaabi kõnede funktsioonil mitu tahku – osalt võib see olla oluline inimese elu ja tervise päästmiseks, teisalt võib nutikell teha valeväljakutse ja seeläbi luua ohu mõne teise inimese elule või tervisele. Arvestades häirekeskuse piiratud ressursse, võib tekkida olukord, kus välja on sõidetud valeväljakutsele, seda teadmata, kuid samal ajal vajab keegi reaalselt abi.

Teadvalt valeväljakutsete tegemine on karistatav, seda nii nalja, rumaluse, pahatahtlikkuse kui ka näiteks teatud juhtudel korduva rikke tõttu tehtud kõnede korral. Lisaks, kuivõrd tegu on hädaabi teenusega, tuleb arvestada, et valeväljakutse kõige rängem hind võib olla kellegi teise elu või tervis. Olukorras, kus häirekeskusel puudub selge teadmine, et tegu on eksituse tõttu tehtud kõnega, peab pääste ka välja sõitma. Sellises olukorras tekib aga küsimus, kes vastutab – kas kella omanik või kasutaja või äkki hoopis kella tootja või müüja, kes pole funktsionaalsuse osas piisavalt teavitustööd teinud?

Võlaõigusseaduse kohaselt vastutab müüja selle eest, et toode vastaks müügilepingu tingimustele ja seadusest tulenevatele nõuete, sealjuures tarbijakaitseseadus nõuab, et toote juures oleks ka vajalikud kasutusjuhised. Müüja poolt nõuete mittetäitmine võib tingida olukorra, kus kella omanik pole selle funktsioonidest teadlik ja see viib valeväljakutsete tegemiseni. Seega, müüja vastutus sõltub sellest, kas müüja on oma kohustusi kohaselt täitnud (sh kohustus lisada kasutusjuhised). Juhul kui ei ole, tuleb hinnata, kas müüjapoolne rikkumine oli valeväljakutsega põhjuslikus seoses.

Teatud juhtudel võib kahju tekkimise eest vastutada mitte nutikella müüja, vaid nutikella tootja. Tootja vastutus võib esineda olukorras, kus toode kahjustab selle omaniku elu ja tervist – näiteks, kui kell plahvatab ja tekitab kehavigastusi. Seega, tootja vastutust pigem ei saa valeväljakutsete korral jaatada.

Seejuures võib põhjusliku seose olemasolu hindamisel ilmneda, et vastutavaks isikuks jääb siiski kella kandja, kuivõrd temal on kõige suurem otsustusõigus kella erinevate seadete osas ja samuti võib tal ainsana olla võimalus ära keelata abi kutsumise funktsioon.

Uurides põhjuseid, miks nutikelladega valeväljakutseid tehakse, ilmneb, et enamasti on põhjuseks teadmatus ning kell teeb kõnesid automaatselt – näiteks trennis olles läheb midagi kõne tegemise nupu vastu. Nii on USAs esinenud olukord, kus trennist tulnud inimest ootas spordisaali ukse ees päästeüksus.

Nutikellad võivad elu ja tervise seisukohast osutuda äärmiselt kasulikuks, kuid seejuures tuleb arvestada, et nad võivad kuritarvitada hädaabiteenuseid. Eestis ei ole nutikellade hädaabikõne funktsioon veel suureks probleemiks kujunenud, kuid mida aeg edasi, seda enam võib probleeme tekkida. Sellises olukorras on, kas või pelgalt moraalsetel põhjustel, kellade tootjatel ja müüjatel kindlasti oluline selgitamise ja juhendamise kohustus, et kasutajad oleks teadlikud oma kellade funktsionaalsustest ning ei esineks valeväljakutseid. Samuti peavad tootjad ja müüjad andma tarbijale toote osas selge ja arusaadava informatsiooni, nagu seda nõuab tarbijakaitseseadus.

LIISI JÜRGEN
VANDEADVOKAAT, PARTNER

(+372) 66 76 440
LIISI.JURGEN@NJORDLAW.EE